Heikki Mattila tutkailee Palosaaren rannassa mökkinaapurinsa laiturin kuntoa. Jotkut mökkiläiset ovat yrittäneet pelastaa laitureitaan sahaamalla ne irti niihin tarttuneesta jäästä. Keinot ovat vähissä luonnonvoimien edessä.

Vesijärven pinta laski 40 senttiä alkutalven huipputasosta

Juha Jäntti

Vesijärven vedenkorkeus on pudonnut kevättalven aikaan tavallista enemmän, noin 40 senttiä. Vetinen syksy nosti pinnan huipputasoonsa. Talven suuri lumimäärä edellytti juoksutusta, joka osaltaan laski veden korkeutta antamaan tilaa kevään sulamisvesille.

Veden korkeuden seurannan ja hallinnan parantaminen on ollut kevään aikana keskeinen puheenaihe Välkkyvä Vesijärvi -yhdistyksen taholla. Yhdistys seuraa järven tilaa monin tavoin, ja veden korkeuden vaihtelut ovat ranta-asukkaiden elämään oleellisesti vaikuttava tekijä.

Tänä keväänä mökkiläiset ovat joutuneet toteamaan, että veden pinnan pudotus tuo tavallista enemmän harmia.

Veden pinta nousi syksyn runsaiden sateiden vuoksi todella korkealle. Kun järvi jäätyi talven tullessa, jää ulottui monen rantalaiturin ylimpiin rakenteisiin asti.

– Vesi on laskenut todella paljon viime viikkona. Tyhjän päälle jäänyt, laitureihin kiinnittynyt paksu jää on rikkonut painollaan monia laiturirakennelmia, yhdistyksen puheenjohtaja **Pekka Pajakkala** kertoo.

Veden pinta laskee useimmissa järvissä talvella. Vesijärvellä oman lisänsä tuo juoksutus Vääksynjoen kautta Längelmäveteen.

Virtaaman lisääminen on vesioikeuden hyväksymän säännöstelyluvan mukaan pakollinen toimenpide kevään korvalla.

Juoksutuksen tavoitteena on tehdä järveen tilaa kevään sulamisvesille ja välttää järven tulviminen. Tavoiteltu juoksutuksen jälkeinen vedenkorkeus määräytyy lumitilanteen perusteella.

Yhdistys haluaisi pitää veden korkeuden vaihtelut mahdollisimman pieninä. Ranta-asukkaat pitävät asiasta säännöllisesti yhteyttä ely-keskukseen ja säännöstelyä käytännössä toteuttavaan Wääksyn kartanoon.

Järven säännöstelyrajoja on vaikea muuttaa. Pajakkala kuitenkin näkee, että rajojen puitteissa on mahdollista pienentää vaihteluja.

Nykyisin seuranta antaa tarkat tiedot sateen ja lumen määristä sekä siitä, miten kevät kulloinkin etenee. Ely-keskuksen laatimat vedenkorkeusennusteet pystyvät huomioimaan tiedot aiempaa paremmin.

– Esimerkiksi viime päivinä lumi on kadonnut aurinkoisen sään vuoksi suurelta osin haihtumalla. Valumavesien määrä jäänee ennakoitua pienemmäksi.

Pirkanmaan ely-keskuksen vesitalousasiantuntija **Diar Isid** muistuttaa, että luonto vaikuttaa eniten veden pinnan korkeuteen myös säännöstellyissä järvissä.

Vääksynjoki on ainoa merkittävä uoma, jonka kautta vesi virtaa pois Vesijärvestä. Järvi saa tulevan vetensä lähinnä ojista ja rantojen valumavesistä.

Veden korkeuden sääntely Vääksynjoen padon avulla lieventää usein eri vuodenaikojen tuomia muutoksia.

– Järvien vedenkorkeudet vaihtelevat aina luonnostaan. Säännöstely tuo vaihtelurytmiin enemmän ennakoitavuutta, Isid korostaa.

Nykyinen vesilain mukainen säännöstelylupa on vuodelta 1983. Luvan mukaan lopputalven vedenkorkeustavoite määräytyy suoraan lumen määrän perusteella.

Runsasluminen talvi merkitsee keväälle tulvariskiä. Lupamääräysten mukaan veden korkeuden pitää olla ennen lumien sulamista niin alhaalla, että sulamisvedet eivät nosta järven pintaa yli tulvarajan.

Jos talvi olisi ollut vähäluminen, järven pinta olisi saanut jäädä korkeammalle tasolle kuin nyt.

Isid ymmärtää ranta-asukkaiden huolen siitä, että suuret vaihtelut aiheuttavat vaurioita rantarakenteille. Säännöstelyn päätavoitteena on keväisin kuitenkin tulvien välttäminen.

– Jos järven pinta nousisi yli tulvarajan, vahingot olisivat todennäköisesti paljon suuremmat, Isid arvioi.

Veden korkeuden vaihtelu riippuu järven koosta ja luonteesta. Lähellä sijaitsevassa luonnontilaisessa Kukkiassa vesi on laskenut talven aikana noin 30 senttiä.

Nykyiset säännöstelymääräykset ovat jossain määrin joustavia. Isid katsoo, että määritellyt vedenkorkeudet eivät ole Vesijärvenkään osalta sinällään ongelma.

– Jos tietäisimme luonnonolojen muutokset jo ennakolta, säädöt olisi helppo mitoittaa paremmin luvan sallimissa rajoissakin. Runsas juoksutus oli nyt tarpeen merkittävästä tulvariskistä johtuen.

Vesijärven Palosaaren mökkiasukas Juha-Pekka Kuusisto joutui toteamaan, että jään paino on ollut liikaa laiturin rakenteille. Vesi oli alkutalvella 40 senttiä korkeammalla kuin nyt.

Automatiikka avuksi Vääksynjoen sulkuihin

Vesijärven säännöstely tapahtuu Vääksynjoessa sijaitsevan padon avulla. Patoluukkujen uudistus tuo mukanaan myös automatiikkaa, joka helpottaa virtauksen oikea-aikaista säätelyä.

Wääksyn kartanon omistaja **Sonja Danielsson** on jo korjauttanut 1920-luvulta peräisin olevan vesivoimalan turbiinit. Voimala tulee pian jälleen käyttöön.

Patoluukkujen uusiminen ja niihin liittyvän ohjausjärjestelmän käyttöönotto toteutuvat tämän tai ensi vuoden aikana.

– Uudistusten myötä pystymme reagoimaan nopeammin veden korkeuden muutoksiin. Laitteisto tekee seurantaa ja virtauksen säätötoimia osin automaattisestikin, Danielsson kertoo.

Patoluukkujen säätö on vielä toistaiseksi käsityötä. Perustavoite on selkeä. Kun veden korkeus menee liian alas, kartanon väki säätää luukkuja ja pienentää virtaamaa.

Tämä kevät on sujunut padon osalta pääosin tavoitteiden mukaisesti. Paikat ovat välillä jäätyneet, ja puunrunko oli jonkin aikaa yhden sulkuluukun välissä.

– Yhdessä vaiheessa tuli isompi pudotus, mutta teimme korjaukset tilanteeseen nopeasti.

Jokainen kevät ja syksy tuovat järven sääntelyyn tutut muutokset.

– Nyt vain on ollut tavallista hankalampaa syksyn märkyyden ja talven suuren lumimäärän vuoksi.

Säännöstely tuo vaihtelurytmiin enemmän ennakoitavuutta

Diar Isid
vesitalousasiantuntija